

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, УПРАВЛІННЯ
ТА СУСПІЛЬНИХ НАУК

СОЦІАЛЬНА РОБОТА: СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК

МАТЕРІАЛИ VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
18 ГРУДНЯ 2025 РОКУ

Львів – 2026

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

Факультет психології та соціального захисту

Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА:
СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, РОЗВИТОК**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
18 грудня 2025 року

Львів – 2026

УДК 316.4.05: 009. 37.032

Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток.
Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 18 грудня 2025 р.; [за ред.: Нагірняка М.Я.]. Львів : ЛДУ БЖД, 2026. 590 с.

Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (грудень 2025 р.) присвячені стратегічним змінам у системі соціальної роботи під впливом воєнного стану. У збірнику проаналізовано перехід до розвивальної парадигми та впровадження інноваційних технологій у соціальну політику. Особлива увага приділена комплексній підтримці ветеранів, військовослужбовців, внутрішньо переміщених осіб та громадян, які постраждали від наслідків бойових дій. Матеріали охоплюють широкий спектр тем: від психологічної реабілітації та соціального супроводу в секторі безпеки до новітніх методів соціального менеджменту та взаємодії державних і громадських інституцій.

Опубліковані тези мають вагомe значення для модернізації вищої освіти та практичної діяльності. Вони спрямовані на: вдосконалення професійної освіти, формування компетентностей, професійних навичок майбутніх соціальних працівників, сприяння активному обміну досвідом між науковою спільнотою та практикуючими спеціалістами, розробку адаптивної та професійної моделі діяльності фахівця соціальної сфери, що відповідає викликам сучасності.

Це видання стане цінним ресурсом для широкого кола читачів, які прагнуть глибоко зрозуміти виклики, що постали перед соціальною сферою в часи війни та масштабних суспільних змін. Книга пропонує ґрунтовний аналіз пріоритетів розвитку галузі. Особливу увагу приділено стратегіям післявоєнного відновлення, що робить видання актуальним як для науковців, так і для практиків.

Головний редактор: НАГІРНЯК Михайло Ярославович

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету психології та соціального захисту
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності
(Протокол № 3, від 23 січня 2026 р.)*

© Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2026

© Кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук 2026

© Нагірняк М.Я. 2026

Грицанюк В. Екосоціальний вимір соціальної роботи як відповідь на глобальні виклики	158
Кривошилюков С. Державне управління у сфері цивільного захисту як інструмент соціального захисту населення в умовах криз.....	164
Ліненко С. Механізми державного управління у сфері державної безпеки та розшуку осіб крізь призму соціальної роботи й захисту прав людини.....	168
Гарасим'юк О. Цивільний захист у системі державного управління соціальною сферою: інституційні підходи та практики підтримки населення.....	172
Полотнянко О. Правове регулювання виборчого процесу в аспекті забезпечення соціальних прав і участі громадян..	177
Тимошенко О. Економічна безпека як чинник ефективності соціальної політики та державного управління	181
Ровний В. Освітня політика, як гарант забезпечення соціального захисту населення в умовах криз.....	185
Турський О. Інформаційна безпека фінансових установ як умова захисту соціальних виплат і прав отримувачів соціальної допомоги	190
Ткаченко О. Інформаційна безпека державного управління в системі надання соціальних послуг і захисту вразливих груп.....	194
Сервецький І. Удосконалення єдиної інформаційної системи соціальної сфери в Україні: правові, організаційні та безпекові аспекти.....	199
Андросюк В. Закордонний досвід організації психосоціальної роботи з військовослужбовцями та ветеранами в світлі українських реалій.....	206

ЛІТЕРАТУРА

1. European Commission. *Social protection & social inclusion. Employment, Social Affairs & Inclusion*. URL: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/social-protection-social-inclusion_en (дата звернення 10.12.2025)
2. Government of the Republic of Croatia. *National Plan for Combatting Poverty and Social Exclusion 2021–2027*. Official strategic document (PDF). URL: <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/National%20Plan%20for%20the%20Protection%20and%20Promotion%20of%20Human%20Rights%20and%20Combatting%20Discrimination%20for%20the%20period%20to%202027.pdf> (дата звернення 10.12.2025)
3. World Bank / Government of Croatia. *National Plan for Fight against Poverty and Social Exclusion 2021–2027 (summary)*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099102924121840671/txt/P1789751ffe9af0261b8a21064568f315ff.txt> (дата звернення 10.12.2025).

Vіta ГРИЦАНЮК

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ЕКОСОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ

У сучасних умовах соціальна робота зазнає глибинних трансформацій, виходячи за межі традиційного розуміння підтримки вразливих груп та інтегруючи нові напрями суспільного розвитку. Зростання екологічних загроз, зміна клімату, посилення соціальної нерівності та техногенні ризики дедалі частіше впливають на добробут людей і громади, що зумовлює необхідність переосмислення меж і змісту професійної діяльності соціальних працівників. Відтак

одним із ключових викликів, що визначає напрями еволюції професії, стає поєднання правозахисного підходу з екологічними аспектами людського добробуту. Права людини не можуть бути реалізовані повною мірою без забезпечення безпечного, здорового та стійкого довкілля, адже умови навколишнього середовища безпосередньо впливають на можливість гарантувати право на життя, здоров'я, житло, освіту та безпеку.

У цьому контексті формується екосоціальний підхід – сучасна міждисциплінарна концепція, що інтегрує екологічну стійкість, соціальну справедливість і права людини. Він передбачає розгляд соціальних проблем у взаємозв'язку з екологічними процесами, розуміючи, що стан довкілля є структурним чинником соціальної вразливості. Тому соціальна робота поступово переймає нові функції: попередження екологічних ризиків, підтримка постраждалих від техногенних і природних катастроф, розвиток екологічної свідомості громади, участь у формуванні «зелених» соціальних політик.

Актуальність такого підходу відображена у працях сучасних дослідників, які аналізують теоретичні та практичні засади інтеграції екологічного виміру в соціальну роботу. Зокрема, Семигіна Т. у своїй праці «Чому соціальна робота набуває зеленого кольору?» аналізує зародження та розвиток концепції зеленої соціальної роботи (green social work) як теоретичного та практичного напрямку, який інтегрує екологічну справедливість і сталий розвиток у соціальну роботу [6]. Вона виділяє два ключові стратегії втручання: активні (proactive) – попереджувальні екологічні дії, та реактивні, спрямовані на кризове реагування в умовах екологічних або техногенних катастроф. Семигіна також звертає увагу на важливість включення зеленої тематики в освітні програми соціальних працівників, щоб підготувати їх до роботи з екологічними проблемами громад та підтримки вразливих груп населення [6].

Дослідження Шульгіної Л. та Удич З. підкреслюють прикладний характер екосоціальних практик, демонструючи, як екологічні ініціативи в громадах сприяють зміцненню соціальної згуртованості, розвитку інклюзивного середовища та підвищенню якості життя різних груп населення [7]. Практичні приклади, як-от озеленення вул. Городоцької у Львові молодими сакурами з участю громади та громадських організацій, демонструють, що дизайн середовища у соціальній роботі виступає не лише як естетична складова, а й як рушій соціальних змін, сприяючи соціальній справедливості, розвитку екологічної свідомості та залученню активних громадян до життя громади. Таким чином, «зелена» соціальна робота формує нову парадигму діяльності соціального працівника, де екологічні та соціальні функції інтегруються для покращення якості життя населення.

Попри важливість теми, питання довкілля довгий час залишалися на периферії правозахисних дискусій. Лише в останні роки міжнародні структури, зокрема ООН, почали приділяти цьому увагу. Значним кроком стало визнання права на здорове довкілля, яке закріплює розуміння того, що екологічні загрози безпосередньо впливають на можливість реалізувати інші права – право на життя, здоров'я, харчування, доступ до чистої води, житло тощо.

Й хоча таке право поки що не інтегроване повною мірою в усі міжнародні документи, екологічний вимір уже присутній у низці існуючих угод, конвенцій та регіональних систем прав людини. Наприклад, документи, спрямовані на захист прав дітей, людей з інвалідністю чи корінних народів, прямо чи опосередковано визнають необхідність захисту природних ресурсів, де живуть і розвиваються ці групи. Таким чином, довкілля поступово стає органічною складовою сучасної правозахисної парадигми.

Екосоціальний підхід пропонує змістовно переосмислити роль соціальної роботи в умовах глобальних екологічних змін. Його центральна теза полягає в тому, що

розвиток людства повинен бути інтегрований зі збереженням природи як ключового фактора існування. Соціальна робота, яка традиційно концентрується на соціальних проблемах, має включити екологічний вимір у свою практику та етику.

У межах цього підходу формується уявлення про екологічну справедливість, що передбачає рівний доступ різних груп населення до природних ресурсів, чистого повітря, води, безпечних умов життя. Бідні, вразливі громади та діти особливо страждають від наслідків забруднення та деградації довкілля, тому соціальна робота повинна включати захист від екологічної дискримінації.

Екосоціальна перспектива також пов'язана з концепцією сталого розвитку: сучасні покоління не повинні погіршувати можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Відповідно, соціальні працівники мають не лише підтримувати людей у складних ситуаціях, а й сприяти формуванню соціально відповідальної поведінки, розвитку громад та підтримці екологічно дружніх практик. Екологічний вимір фактично завжди існував у концепції прав людини, але не отримував належної уваги. Сьогодні його включення не слід розглядати як повністю нову концепцію – це радше переорієнтація вже існуючого правозахисного підходу з урахуванням нових глобальних викликів. У соціальній роботі важливо показувати, що захист довкілля є необхідною умовою реалізації базових прав людини.

З практичної точки зору, інтеграція екологічного виміру може відбуватися через:

- освітні програми для соціальних працівників, що охоплюють питання екологічної етики та кліматичних ризиків;
- адвокаційну діяльність, спрямовану на захист прав людей, які потерпають від екологічних катастроф, забруднення чи несправедливого розподілу ресурсів;
- участь у розробці політик, які одночасно враховують інтереси вразливих груп і потреби довкілля;

– роботу з громадами щодо підвищення екологічної свідомості, розвитку стійкості до наслідків кліматичних змін;

– захист прав дітей та молоді, які є найбільш вразливими перед екологічними загрозами і водночас найбільше виграють від екологічно орієнтованої політики.

У сфері роботи з дітьми вже є показові приклади: міжнародні документи підкреслюють їхнє право на життя, здоров'я, навчання і розвиток, що неможливо забезпечити без безпечного та чистого довкілля.

Вважаємо, що поєднання прав людини та екосоціального підходу формується під впливом двох джерел:

1. Зовнішніх – міжнародне право, філософія права, науки про сталий розвиток та екологічна етика. Вони підсилюють розуміння того, що людські права мають колективний вимір, що екологічні проблеми не знають кордонів і що існують глибокі взаємозв'язки між соціальною та природною системами.

2. Внутрішніх – власний розвиток соціальної роботи як професії. Сучасна соціальна робота розширює свої функції, включає роботу з громадами, попередження ризиків, адвокацію й управління соціальними змінами. Екосоціальна етика природно вписується у професійну місію – підтримувати соціальну справедливість, рівність та добробут суспільства.

Таким чином, нова парадигма не руйнує традиційні засади соціальної роботи, а навпаки – розширює їх, робить професію більш актуальною в умовах глобальних викликів.

Висновок. Екосоціальний підхід пропонує соціальній роботі вийти за межі традиційного розуміння прав людини й доповнити їх екологічним виміром. Це не нова модель, а логічне продовження сучасної правозахисної практики. Право на здорове довкілля, міжзв'язок між природою та соціальними правами, екологічна справедливість і сталість – усе це формує підґрунтя для нової етики та практики в соціальній роботі.

Соціальна робота повинна відігравати активну роль у формуванні більш екологічно свідомого суспільства, адже

саме від стану довкілля залежить можливість реалізувати більшість прав людини. Інтеграція екологічного виміру – це шлях до створення інклюзивного, справедливого та сталого майбутнього, в якому людина і природа розглядаються як взаємопов'язані елементи єдиної системи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Boetto H.A. transformative eco-social model: Challenging modernist assumptions in social work. *British Journal of Social Work*. 2017. Vol. 47(1). P. 48–67. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcw149>.
2. International Association of Schools of Social Work, International Federation of Social Workers, International Council on Social Welfare. The Global Agenda for Social Work and Social Development: Third report. Promoting Community and Environmental Sustainability. IFSW, 2018. Retrieved from <https://www.iasw-aiets.org/wp-content/uploads/2018/07/Global-Agenda-3rd-Report-PDF.pdf>.
3. Knox J.H. Presentation of four reports: Children's rights and the environment... United Nations, 2018. Retrieved from https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Environment/37thHRC_Knox_statement.pdf.
4. Mapp S., Gatenio Gabel S. The climate crisis is a human rights emergency // *Journal of Human Rights and Social Work*. 2019. Vol. 4(4). P. 227–228. <https://doi.org/10.1007/s41134-019-00113-0>.
5. Staub-Bernasconi S. Social work and human rights: Linking two traditions of human rights in social work. *Journal of Human Rights and Social Work*. 2016. Vol. 1(1). P. 40–49. <https://doi.org/10.1007/s41134-016-0005-0>.
6. Семигіна, Т.І. Чому соціальна робота набуває зеленого кольору? *Соціальна робота і практична психологія*. 2023. № 1. С. 15–23. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_2_2018-11-27.pdf.

7. Шульгіна Л.І., Удич З.І. «Зелена» соціальна робота в структурі діяльності соціального працівника. Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців : наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 16 грудня 2021 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Тернопіль : ТОКІПО, 2021. С. 411–415.

Сергій КРИВОШЛИКОВ

Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ КРИЗ

Актуальність теми зумовлена тим, що сучасні кризи в Україні мають багатовимірний характер і одночасно впливають на безпекову, соціальну, економічну та гуманітарну площини. Военні дії, техногенні аварії, загрози критичній інфраструктурі, епідемічні ризики, масові переміщення населення та локальні надзвичайні ситуації формують стійкий запит суспільства на державну спроможність не лише реагувати на події, а й гарантувати мінімальні стандарти безпеки життя та гідності, що за своєю суттю є соціальним захистом у кризовому вимірі. У цьому контексті цивільний захист перестає бути виключно «сферою реагування» та набуває ознак комплексного публічного управління ризиками, спрямованого на збереження життя, здоров'я, майна, соціальної стабільності та відновлення спільнот.